

Milovan Sztefanovszki

Slájbokna és firfuválás

– Láttál már ilyet valamelyik keresztrejtvényben, mondjuk: ismert francia bankár a XIX. századból? Se vízszintesen, se függőlegesen! Ismert író t viszont – igen! Még a monogramját is.

– Idd a kávédat, és hagyd, hogy megfejtsem ezt a keresztrejtvényt! – vetette oda Pénznélküli Vlado nyersen, anélkül hogy felemelte volna kopasz fejét az összehajtogatott újságból. – Egy órája várlak, és még le sem ültél, máris holmi múlt századi írókkal nyaggatsz. Halottak azok, öregem, régen! Inkább nézd, hogy esik odakint, vagy rendelj valami szíverősítőt.

– A halott művészekkel barátokhatsz is: hallgathatod halott zeneszerzők muzsikáját, nézheted halott festők vásznait, olvashatod halott írók könyveit. Gondold el: elragadtatva nézed a gyönyörű ecsetvonásokat egy már eltávozott művész csendéletén. Vagy élvezettel olvasod Szolzsenyicintől a *Holt lelkeket*.

– Jó, hogy nem Balzacot mondtál!

– Ááá, tudod, hogy nem Szolzsenyicin írta. Látod! Mondom én neked, hogy a halott bankároknak, különösen az egyszerű, ablaknál dolgozóknak, amilyen te is vagy, ráadásul egy kihelyezett fiókban, Dracsevóban, csak akkor gyűjthatsz gyertyát a sírjukon, ha néha eszedbe jutnak.

– Ej, tényleg túlzásba viszed! Még délelőtt van, és te, Atanasz, sötét kis újságíró, valahol már a pohár fenekére néztél. Mondd csak, hol ittál, és miért hívtál vasárnap délelőtt, ebben az esőben a kávéházba, mi? – Vlado felállt, és a tollát kockás kabátja belsejébe dugta.

Újságíró Atanasz megvakarta a füle tövét, és félrehajtott fejjel, alulról nézett, egyenesen a barátja szemébe. – Szerinted úgy nézek ki, mint aki részeg? – kérdezte, és a tenyerével az asztalra csapott.

Pénznélküli kacintva leült, és a fakópiros abrosszal borított üres asztalok fölött a sötét felé pillantott. A csaposnő az üvegekkel megrakott polcnak támaszkodott, a pincér, Áram Cuki pedig szemben, az ablaknál állva egy nagy késsel almát hámozott. A vízfüggönytől szinte semmi nem látszott odakint.

– Akkor rosszabb – mondta halkán Vlado –, kezdesz bekattanni. Szent isten, egyre csak valami halottak járnak az eszedben.

– Ide figyelj, te devalválódott bankár! Nem ittam semmit és nem vagyok részeg. Azt próbálok neked elmagyarázni, hogy a keresztrejtvényfejtésen kívül valami nagyot is kell tenni az életben! Hát ez az, Pénznélküli Vladimír.

– Mutasd a kezedd! – Vlado elhúzta a száját és végigsimította kopasz fejét.

– Mit mutassak?

– Milyen nagy legyen, amit meg kell tenni! Ha-ha-ha!

– És még én vagyok részeg meg bekattant, mi? – Atanasz felemelte a kezét, Vlado pedig anélkül, hogy a nevetést abbahagyná, kicsit előrehajtott és csettintett az ujjával, ami lövésként hatott az üres kávéházban. Áram Cuki apró léptekkel az asztalukhoz kacsázott.

– Tessék, tessék! Kérnek még valamit az urak?

– Fél-fél kancsóval, meg négy poharat! Kicsiket, tudod, és a pultnál az a cicababa, aki nem talál magának megfelelő méretű cicifixet, készítsen valami salátát.

– Masztikát kérnek, mint rendszeren, vagy ez alkalommal ajánlhatok önöknek – úzót?

– Amíg a görögök nem ismernek el bennünket, igyál te úzót, hallod?

– Kérem, kérem! – a dundi pincér az üres asztalok között szlalomozva távolodott a söntés felé.

– Bravó, Atanasz! Nemcsak velem kötözködsz, hanem Cukival is úgy bánysz, mint a ronggyal. Bravó! Hadd kérdezzek tőled valamit: hogy devalválhatod az én foglalkozásomat, amikor te a leghétköznapibb újságárus vagy egy úgyszintén leghétköznapibb lakótelepi bódében?

– Nekem rálátásom van a világra, minden fontos esemény előttem van, te pedig, devalválódott bankárom, csak idegen pénzeket számolsz. Hát ezért. Engem egyedül a vásárlók idegesítenek; ma például egy pofa odavetett nekem a pultra egy gyűrött húszast, mintha valaki megrágtá volna, az orrom elé hajította, és azt mondta: – Adj egy Vecsert! Én az eső miatt beszédtem az újságokat, és ahogy kinyújtottam a kezem a kupac felé, rögtön felforrt az agyvizem. Mondtam magamban, a kibaszott bankár, aki ezt a pénzt adta neked, fogtam egy Vecsert, összegyűrtem, mint az ő húszasa volt, és odadobtam: – Nesze a Vecser! – Rögtön bezártam, és telefonáltam neked, hogy találkozzunk.

– Á, ezért vetted célba a bankárokat!

– Nem ezért. Muszáj valami nagyot csinálnunk, és ne akard, hogy megmutassam a kezemmel, mekkora legyen az. Pénzt kell szereznünk! – Újságíró Atanasz egyszerre elhallgatott,

és csodálkozva nézett Áram Cukira, aki összekulcsolt kézzel, alázatosan állt az asztaluk mellett. – Mi van? Elfelejtetted, mit kell hozni?

– Pénznélküli urat a felesége keresi telefonon – hebegte a pincér, és visszahátrált.

– Atanasz, kérlek, menj és mondd meg Nevenának... egyszerűen mondd neki azt, hogy nem vagyok itt. Hogy itt voltam, de elmentem.

Atanasz bólintott, rágyújtott és felállt. Lassan ment a pult felé, közben próbált karikákat fújni a füstből. A márványlapra könyökölt, és miközben a csaposnő duzzadt mellét nézte, elnyújtva mondta: – Itt Újságíró Atanasz, parancsoljon, Pénznélküli asszony!

– Hol van Vlado? – sziszegte egy női hang a kagylóból.

– Vlado depresszióban van!

– Merre van az?

– Dracsevótól száz kilométerre, aztán balra! – válaszolta egykedvűen Atanasz, és teátrális mozdulattal letette a kagylót.

– Mit mondtál neki? – érdeklődött Vlado, még töltve a kancsóból teli poharakba.

Atanasz először felemelte a poharat, csibészesen a barátjára kacsintott, és egy hajtásra leküldte a masztikát. – Ha okos a te Nevenád, ma nem keres többet – felelte végül, villájával a sopszka salátába bökődve.

– Eeej! Ez tetszik! Dolgos vásárnap! Mindenki más pihen, ti pedig már korán reggel munkához láttatok. Az Úristen ezzel az ítéletidővel sem akadályozhat meg benneteket, bár látom, nekibuzdultatok, hogy száraz helyen is elázzatok! – a csairi naplopó, Füles Fote rekedt baritonja már az ajtóból teljesen betöltötte az üres kávéházat. Miközben Vlado és Atanasz asztala felé közeledve vizes nyomokat hagyott a padlón, a hangja tovább

hengergőzött a számtalan falon és a homályos üvegeken. Fotéval együtt az erős őszi eső szaga is az asztalhoz érkezett.

– Cuki, légy szíves, fogd ezt a kimerült egeret, akaszd fel valahova a vécében, hogy megszáradjon, aztán, nem bánom, ideülhet!

– Várj, várj! Az eső Isten adománya. És ha azt mondom nektek, hogy ma van zsozsóm, pénzhez jutottam, nem fog benneteket zavarni, ha együtt ázunk el!

– Na, ez mindennek a teteje! – Vlado összecsapta a kezét. – Ha hazugság is, jó hallani. Fülesek végre van pénze! Látod, Atanasz, kínlódhatsz, hogy kitalálj valami nagyot.

– Hogy jutottál pénzhez, Fülesek? – kérdezte Atanasz érdeklődést színélve.

– Száz márka egy slájboknáért, aztán még százötven firfuválásért. Nekem egy egész kalapnyi, de ha tudtam volna, hogy a harcsa bekapja a horgot, többet kértem volna! – Fote az ujja hegyével törölgette nedves arcát, és elégedetten nézett maga elé. Színpadiasan megfordult, és odakiáltott Áram Cukinak: – Gyorsan egy dupla rundót, és mondd meg a bögyösnek, hogy készítse elő a grillsütőt!

Atanasz egymás után hajtogatta ki az ujjait összeszorított ökléből, úgy számolta: – Először: slájbokna, másodsor: firfuválás, és harmadszor: ki a harcsa? Mondd meg rögtön, mert még bepörgök attól az italtól, amit fizetsz!

– A harcsa Kicának, a mostohámnak a szeretője. Úgy harminc évvel ezelőtt Demir Kapijából elúszott Németországba dolgozni, és kapitális állat lett, kapitális harcsa, cimborák, egy csomó márkával, aminek most az én Kicámmal ver a seggére. Egyszerűen megmondtam nekik, hogy

kell egy összeg autóra, természetesen – slájboknára, és még el kell vinni szerelőhöz, firfuválásra. Ezt kérem, hogy hagyjam őket békében turbékolni, különben annyi nekik!

– Hihetően hangzik – sóhajtott fel Vlado.

– És ő (a harcsa) nem kérdezi, mi az a slájbokna? – kérdezte Atanasz, és intett Áram Cukinak, hogy üritse ki az asztalon lévő hamutartókat.

– Mit gondolsz! Hol merné egy ilyen tapasztalt dojcse-harcsa elismereni, hogy nem tud valamit, ráadásul Kica előtt? Ugyan kérlek! Szó nélkül lenyelte a békát. Ha-ha-ha!!!

– Most mutasd meg, Atanasz, ez milyen nagy! – vetette oda kötekedve Pénznélküli, miközben Újságíró félretolta a poharakat, hogy helyet csináljon az asztalon az ovális tálban felpúpozott vegyes rostélyosnak. Áram Cuki már anélkül, hogy szóltak volna neki, kicserélte a kancsókat, apró lépésekkel járkálva ide-oda az asztal és a pult között, mintha össze lenne béklyózva a lába. A csaposnő a márványlapra támaszkodva érdektelenül nézett kifelé. A három vendég hangoskodása az üres kávéházban összekeveredett a reggel óta fáradhatatlanul ömlő eső susogásával.

– Jaj, most jut eszembe, mutatok nektek valamit – kiáltott fel hirtelen Fülesek Fote, és felállt. – Csak kiszaladok a kocsihoz!

A kijáratnál Fülesek sűgött valamit a pincérnek, és gyorsan kifutott, mintha az eső alig várná, hogy bezúdulhasson. Újságíró és Pénznélküli tovább üritgették a kancsókat.

– Cuki! – kiáltott föl egy idő múlva Újságíró, megduzzadt nyelvvel hebegve. – Nézz utána, az a kimerült egér meg ne fulladjon az esőben!

– Kérem – düllesztette ki a mellét fontoskodva a pincér. – Fülesek úr azt

mondta, hogy elviszi az autót a szerelőhöz, firfuválásra, így mondta, azt hiszem, és ma már nem jön vissza, kérem!

Újságíró és Pénznélküli sápadtan néztek egymásra.

– Öregem, add ide a keresztretjvényt! – próbált szigorú hangon beszélni Újságíró.

– Minek az neked?

– Hogy lássam, a slájbokna vízszintesen, a firfuválás pedig függőlegesen van-e! – kurjantotta Újságíró, és Áram Cukihoz fordult. – Hozd a számlát, és ma ne lássalak többet!

Az eső odakint egykedvűen énekelte tovább a dalát.

Hász Magdolna fordítása

Milovan Sztefanovszki macedón költő és prózaíró 1952. augusztus 26-án született Reszenben. Az egyetem elvégzése után újságíróként dolgozott, volt macedón nyelvi lektor Romániában és Törökországban, egy időben a Macedón Írószövetség elnöke, majd könyvtárigazgató. Irodalmi munkásságát több kitüntetéssel ismerték el. Itt közölt elbeszélése a 2000-ben megjelent *Pincelépcső* című kötetből való.

Tomaž Šalamun

A batyus gyermek

A sóderben, a kenyér végtelen kakasai alatt, lakott egy batyus fiúcska. A batyu igen kedvelte őt. Vasárnaponként kiment. És amikor eljutott a tigrisszőrű hídig, a cinegék már aludtak. Vajon lakik itt valaki? kérdezte. Vajon lakik itt valaki? még egyszer megkérdezte. De választ nem kapott. Megitta a morzsáit és a tejet s elgondolkozott. Talán a nap az ördög fia. Talán az állatok szeretik a tésztaát. Talán Spanyolországban a fákon teremnek a rabszolgák és a sáskák, akik szívesen versenyeznek tevéken. Vannak emberek, akik házikó nélkül halnak meg. És egymaga megnyálazta a tigrisszőrőket és továbbment. Aztán egy oszlophoz érkezett, ahová a tyúkok voltak bezárva. Ó, legyecském, mondta, hogy vagytok, mert összetévesztette őket. És az egyik kabátocskán meglilultak a legyecskék és a tyúkok. A portás adta neki ajándékba. És a fiúcska ezután már nem aludt a katlanon, hanem ezen a puha ajándékon.